

Warszawa, 4 października 2021 roku

**LIST OTWARTY
CZŁONKÓW STOWARZYSZENIA ADWOKACKIEGO „DEFENSOR IURIS”
DO SĘDZIÓW SĄDÓW Powszechnych ORAZ SĘDZIÓW SĄDÓW ADMINISTRACYJNYCH**

W SPRAWIE POMOCY PRAWNEJ UDZIELANEJ PRZEZ ADWOKATÓW I RADCÓW PRAWNYCH

My, niżej podpisani członkowie Stowarzyszenia Adwokackiego „Defensor Iuris”, zwracamy się z otwartym apelem do wszystkich sędziów sądów powszechnych oraz sędziów sądów administracyjnych Rzeczypospolitej Polskiej, o poszanowanie konstytucyjnych praw majątkowych pełnomocników procesowych lub obrońców – adwokatów i radców prawnych, udzielających pomoc prawną z urzędu, jak również o poszanowanie praw obywateli, którym pomoc prawna jest udzielana, **w ramach niezawisłej działalności orzeczniczej sędziów niezależnych sądów powszechnych i administracyjnych.**

Nie ulega wątpliwości, że sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli, podlegając jedynie Konstytucji i ustawom. Przykładem niezawisłości sędziowskiej, służącej interesom prawnym społeczeństwa, było niemal powszechne zakwestionowanie nieprawidłowo nakładanych kar przez organy administracyjne oraz Policję, na mocy wadliwego rozporządzenia. Przykładem orzeczniczej odwagi jest odmowa uznawania mocy wiążącej orzeczeń Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, czy też odmowa orzekania z nienależycie obsadzonymi sędziami, pomimo groźby konsekwencji dyscyplinarnych.

Powyższe przykłady wskazują, że w sprawach istotnych, sędziowie sądów powszechnych i administracyjnych, wobec błędów władzy ustawodawczej i wykonawczej, posiadają możliwość niezastosowania prawa sprzecznego z normami Konstytucyjnymi. Sędziowie posiadają także autorytet, aby w czasach, w których zawodzą powszechnie uznane instrumenty oraz organy Państwa, podjąć rolę strażnika Konstytucji RP oraz dokonać rozproszonej kontroli konstytucyjności aktów prawa niższego rzędu – w tym rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości.

STOWARZYSZENIE ADWOKACKIE „DEFENSOR IURIS”

UL. WOJSKA POLSKIEGO 2/4 76-200 SŁUPSK

TEL. +48 668 255 993 E-MAIL stowarzyszenie@defensoriuris.pl WWW defensoriuris.pl

mBank 74 1140 2004 0000 3902 7935 2285 NIP 839 321 34 57 REGON 384 396 339

STOWARZYSZENIE
ADWOKACKIE
DEFENSOR
IURIS

Normy prawa konstytucyjnego są obecne naruszane poprzez brzmienie aktów rangi podustawowej – tj. rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2016 r., poz. 1714) oraz w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2016 r., poz. 1715). Sama wysokość wynagrodzenia pozostaje **poniżej minimalnych stawek wynagrodzeń pełnomocników, określonych przepisami prawa, nie wspominając o warunkach oraz terminach wypłaty wskazanego wynagrodzenia**. W rażących przypadkach – wysokość stawek wynagrodzenia pełnomocnika pozostaje poniżej stawki godnej. Nie sposób bowiem przejść do porządku nad faktem, że pomoc prawna jest świadczona w sposób profesjonalny **w toku całego postępowania** za kwotę 60 zł, czy 120 złotych. Żadna istniejąca norma rozporządzenia prawa nie uzasadnia takiego poziomu wynagrodzenia specjalisty.

Normy kształtujące wynagrodzenie pełnomocników, świadczących pomoc prawną z urzędu, nie uległy zasadniczej zmianie od 28 września 2002 roku. Nieporozumieniem jest twierdzenie Ministerstwa Sprawiedliwości, jakoby „*obowiązujące zasady ustalania wynagrodzeń za czynności adwokatów starają się uwzględnić zarówno interes osób wykonujących zawód adwokata, jak również interes obywateli*”. Powyższe stoi w rażącej sprzeczności w stosunku do zagwarantowanych konstytucyjnie praw majątkowych profesjonalnych pełnomocników, zasad funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości oraz interesów majątkowych obywateli.

Podobnie należy wskazać, że sprzecznym z konstytucyjnym interesem obywateli jest utrzymywanie obecnego brzmienia rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015, poz. 1800) oraz w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804), **w zakresie w jakim wskazane akty prawne nie gwarantują zwrotu obywatelom kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokatów lub radców prawnych według (średnich) stawek rynkowych**. Nie ulega bowiem wątpliwości, iż w sprawach dotyczących roszczeń prawa pracy, roszczeń alimentacyjnych, eksmisji, czy też roszczeń z ubezpieczeń społecznych, **nawet sześciokrotność wynagrodzenia określonego we wskazanym rozporządzeniu, nie gwarantuje stronie zwrotu kosztów procesu**. Orzecznictwo Sądu Najwyższego, w tym przede wszystkim uchwała Sądu

STOWARZYSZENIE ADWOKACKIE „DEFENSOR IURIS”

UL. WOJSKA POLSKIEGO 2/4 76–200 SŁUPSK

TEL. +48 668 255 993 E-MAIL stowarzyszenie@defensoriuris.pl WWW defensoriuris.pl

mBank 74 1140 2004 0000 3902 7935 2285 NIP 839 321 34 57 REGON 384 396 339

Najwyższego z dnia 23 listopada 2000 roku (III CZP 40/00) oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2011 roku (II CSK 528/10) wskazują, iż koszty zastępstwa procesowego **mogą** opierać się na stawce przyjętej w umowie, przy czym **muszą mieścić się w granicach określonych w rozporządzeniu**, czyli w granicach sześciokrotności stawki zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2000 roku (III CZP 40/00): *Sąd, orzekając o zwrocie kosztów procesu na rzecz strony reprezentowanej przez radcę prawnego wykonującego zawód w sposób przewidziany w art. 22-5 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. Nr 19, poz. 145 ze zm.), przyjmuje za podstawę ustalenia wynagrodzenia pełnomocnika kwotę umówioną z klientem, w granicach stawek określonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości, wydanym na podstawie art. 22-5 ust. 2 i 3 wymienionej ustawy. Tym samym w wielu wypadkach obywatel pozbawiony zostaje zwrotu wydatków jakie poczynił w związku z koniecznością ochrony własnych interesów prawnych. Tym bardziej, że praktyka uwzględniania w ramach orzeczenia, poczynionych na podstawie umowy wydatków, strony nie jest praktyką powszechną.*

Nie jest prawdą, jakoby obecnie brzmienie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa pomocy prawnej udzielonej z urzędu (...) korzystało z domniemania konstytucyjności. Przypomnieć należy, że nie tylko Trybunał Konstytucyjny (w szeroko komentowanym rozstrzygnięciu: SK 66/19), ale przede wszystkim Sąd Najwyższy w licznych postanowieniach (CSK 598/20; III CSK 303/19; V CSK 452/20; II UK 244/19; V CNP 15/20; I NSP 139/20; III CSK 324/19, I UK 383/19, V CZ 87/19, III CZ 1/20; II CSK 101/20, III CSK 40/20, V CSK 71/20, II UK 244/19) wyraziły jednoznaczny pogląd według którego **różnicowanie wynagrodzenia pełnomocników procesowych (tj. obniżenie pełnomocnikom z urzędu o połowę wynagrodzenia, które otrzymaliby, gdyby występowali w sprawie jako pełnomocnicy z wyboru) nie ma konstytucyjnego uzasadnienia**. Poglądy takie wyrażały także składy Sądów Apelacyjnych w Krakowie (I ACa 39/21) wedle którego *Sąd (...) nie znajduje dostatecznych racji prawnych przemawiających za różnicowaniem stawek wynagrodzenia pomiędzy profesjonalnymi pełnomocnikami, tylko z tego powodu, że źródła ich umocowań dla reprezentowania stron postępowań sądowych, w odniesieniu do mandatariuszy z wyboru i z urzędu są różne. Takie zróżnicowanie byłoby sprzeczne z przepisami Ustawy Zasadniczej*", czy też Sądu Apelacyjnego w Łodzi (III AUa 1016/20).

Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku **w dalszym ciągu niedopuszczalnie różnicują wynagrodzenie pełnomocnika z urzędu w wynagrodzenia pełnomocnika z wyboru**. Dla przykładu wynagrodzenie obrońcy za obronę podejrzanego/oskarżonego z urzędu (na podstawie §17 ust. 1 pkt. 1 w zw. z § 17 ust. 2 pkt. 3 rozporządzenia w sprawie ponoszenia przez SP kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu) wynosi łącznie 600 złotych w postępowaniu przygotowawczym oraz postępowaniu przed Sądem Rejonowym (420 + 180 zł), podczas gdy wynagrodzenie minimalne takiego samego obrońcy, pełniącego rolę w postępowaniu przygotowawczym oraz sądowym „z wyboru” to kwota 1 200 złotych (na podstawie §11 ust. 1 pkt. 1 w zw.

z § 11 ust. 2 pkt. 3 rozporządzenia w sprawie opłat za czynności adwokackie). **Podobne dysproporcje występują w niemal każdym innym rodzaju postępowań w zakresie spraw karnych, cywilnych oraz administracyjnych.**

Porównanie treści rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości w sprawie stawek „z urzędu” oraz stawek „z wyboru” pozwala stwierdzić, iż pomimo zmiany literalnej treści §4 ust. 1 rozporządzenia treść normatywna wskazanego przepisu pozostaje zatem niezmieniona. Przepis ten pozostaje w dalszym ciągu niekonstytucyjny na mocy rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2020 roku, a także wobec rozproszonej kontroli konstytucyjności dokonanej przez Sąd Najwyższy, którego autorytet nie był nigdy kwestionowany.

Wobec powyższego, nie powinno budzić wątpliwości, że w sprawach w których reprezentowany jest interes najuboższej części obywateli, niezdolnej do samodzielnego uzyskania pomocy prawnej, sędziowie sądów powszechnych, **mają nie tylko możliwość, ale także obowiązek przestrzegać norm konstytucyjnych.** Wysokości stawek wynagrodzenia pełnomocników z urzędu, wobec ich rażącej dysproporcji w stosunku do warunków rynkowych, doprowadzają bowiem do uzasadnionej odmowy świadczenia pomocy prawnej na dotychczasowych zasadach. Natomiast wysokości stawek wynagrodzenia pełnomocników z wyboru, w wielu wypadkach nie pozwalają obywatelom na uzyskanie zwrotu ich uzasadnionych wydatków na ochronę prawną.

Adwokaci i Radcowie Prawni to także przedsiębiorcy i pracodawcy. Minimalne wynagrodzenie za pracę wzrosło z kwoty 760zł w 2002r. do kwoty 2800zł w 2021r., w tym czasie wzrosły o kilkadziesiąt a niekiedy kilkaset procent koszty prowadzenia kancelarii (składka ZUS, prąd, opłaty za śmieci, czynsze). Coraz powszechniejsze staje się rezygnowanie z prowadzenia spraw z urzędu, gdyż sprawy te zwykle wymagają dużego zaangażowania, a dają wynagrodzenie już wyżej wspomniane 60zł za sprawę. Prowadzi to nie tylko do pauperyzacji całej grupy zawodowej, ale przede wszystkim stanowi zagrożenie dla praw i wolności obywateli, którzy mają prawo wymagać od państwa zapewnienia pomocy prawnej z urzędu.

Praca wykonywana przez pełnomocników z urzędu nie stanowi formy jakiegokolwiek prezentu, jak też nie jest wyrazem misji adwokackiej lub radcowskiej. Świadczenie pomocy „pro bono” może być realizowane jedynie dobrowolnie, wobec grup społecznych, który interes zasługuje na szczególne uwzględnienie, nie natomiast wobec Skarbu Państwa. Obecne warunki tej pomocy są przykładem współczesnego wycisku Skarbu Państwa wobec określonej grupy zawodowej, spotykając się z naszym stanowczym sprzeciwem jako środowiska prawniczego. Dalsze funkcjonowanie takich warunków wynagrodzenia doprowadzi do zaprzestania świadczenia pomocy prawnej z urzędu przez adwokatów oraz radców prawnych.

Wobec powyższego, w ramach ochrony konstytucyjnie zagwarantowanych praw obywateli (w tym profesjonalnych pełnomocników), **postulujemy o:**

1. **dokonywanie rozproszonej kontroli konstytucyjności norm rozporządzeń** Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2016 r., poz. 1714) oraz w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2016 r., poz. 1715) **w sposób pozwalający na przyznawanie od Skarbu Państwa wynagrodzeń pełnomocników w stawce nie niższej niż stawka** określona w rozporządzeniach Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015, poz. 1800) oraz w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804), **natomiast w sprawach w których stawki te są rażąco niższe od wartości stawek rynkowych, w stawkach uzależnionych od wartości przedmiotu sporu;**
2. **dokonywanie rozproszonej kontroli konstytucyjności norm rozporządzeń** Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015, poz. 1800) oraz w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804) **w sposób pozwalający obywatelom na zwrot rzeczywistych kosztów poniesionej pomocy prawnej w stawce uiszczonej, nie natomiast według stawek sztywno określonych przez organ władzy wykonawczej;**
3. **dokonywanie rozproszonej kontroli konstytucyjności norm rozporządzenia** Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 roku w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz. U. 2018 poz. 536) **w sposób zakazujący przyznanie kuratorowi będącemu adwokatem lub radcą prawnym stawki niższej aniżeli stawka minimalna** określona w rozporządzeniach Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015, poz. 1800) oraz w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804);
4. **zlecenie oraz dokonywanie realizacji wypłat wynagrodzeń adwokatów oraz radców prawnych** świadczących pomoc prawną z urzędu **z chwilą prawomocności postanowienia** w przedmiocie przyznania kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu, **nie natomiast prawomocności całego orzeczenia kończącego sprawę** (tj. co do zasady – po każdej instancji);

Z wyrazami szacunku:

**CZŁONKOWIE
STOWARZYSZENIA ADWOKACKIEGO
DEFENSOR IURIS**

**ADW. KINGA DAGMARA SIADLAK
ADW. ANNA KĄTNIK-MANIA
ADW. PAULINA TRZASKUŚ
ADW. ZBIGNIEW BAKALARCZYK
APL. ADW. MATEUSZ CZAPRAN
ADW. KRZYSZTOF GAWĘCKI
ADW. KAROLINA GNYSIŃSKA
ADW. PATRYCJA KASICA
ADW. KAMILA KASPRZAK
ADW. BARTOSZ KWIATKOWSKI
ADW. IZABELA KUCIAK
ADW. DAGMARA MILER
ADW. FILIP TOHL
ADW. DANUTA WAWROWSKA
ADW. DIANA WNĘK**